

Työväen pöytätennis

Työväen pöytätenniksen kansallista ja erityisesti sen kansainvälistä asemaa määritteli Työväen Urheiluliiton (TUL) ja Työväen Urheiluseurojen Keskusliiton (TUK) suhde Suomen Pöytätennisliittoon (SPTL), joka oli 1960-luvulle asti itsenäinen urheilujärjestö kuulumatta mihinkään keskusjärjestöön. Erikoislajiliittona se teki yhteistyötä joustavasti eri tahojen kanssa. Kuitenkin poliittinen ilmapiiri heijastui myös sen toimintaan 1940-luvulta alkaen. Seppo Hentilän mukaan sotien jälkeen Suomen Voimistelu- ja Urheiluliiton (SVUL) ja TUL:n yhteistoiminta nojautui porvariston ja työväenliikkeen poliittisiin voimasuhteisiin, koska poliitikot toimivat urheilujärjestöjen johtopaikoilla.¹ Vaikka SPTL ei virallisesti ollut poliittisesti suuntautunut, nähtiin se porvarillisena järjestönä, jonka suurimmaksi vastapariksi ja yhteistyötahoksi nousi TUL ja sen pöytätennisjaosto. Vuosina 1959–1979 vaikuttaneen TUK:n pöytätennistoiminta oli vähäisempää. Ensimmäiset yhteistoimintatunnustelut TUL:n ja SPTL:n välillä käytiin 1948. Monien neuvottelujen jälkeen päädyttiin suhteeseen, jossa vuoroin yhteinen sävel löytyi ja vuoroin yhteinen matka irtisanottiin. Sama vuorovetoinen tanssi yhteistoimintasopimusten ympärillä jatkui aina 1990-luvulle asti.

TUL:n pöytätennis aluksi pääkaupunkikeskeistä

TUL:ssa pöytätennispelaajien määrä lisääntyi 1950-luvun alussa ja kiinnostus lajia kohtaan oli ilmeinen. Juuri siksi 1950 pöytätennis lisättiin TUL:n lajikirjoon. Rekisteröityjä pelaajia oli 859. Kaiken kaikkiaan harrastajia arvioitiin kuitenkin olevan yli 5 000. 1950-luvun alussa tavoitteena oli levittää pöytätennistä eri puolelle Suomea, ettei toiminta keskittyisi vain Helsinkiin.² Tässä pyrkimyksessä ei toiminnan alkuvuosina onnistuttu.

Pöytätennisjaosto perustettiin virallisesti kesäkuussa 1951. Ennen sitä pöytätennisasiota hoiti epävirallinen jaosto, johon kuuluivat Eino Rantanen, Viljo Suominen, Esko Nenonen ja Helge Nygrén. Samat henkilöt johtivat TUL:n pöytätennistoimintaa seuraavien vuosien aikana, kun jaosto

¹ Hentilä 1984, 449.

² Uma TULa ptjaoston pk. 3/1951, liite.

oli virallisesti saatu aikaan. Heistä Suominen toimi puheenjohtajana vuoteen 1955.³ Epävirallisen pöytätennisjaoston meriiteiksi voi laskea sen, että se onnistui kehittämään yhteistyötä SPTL:n kanssa ja solmimaan ensimmäisen yhteistyösopimuksen loppuvuodesta 1950.

Into pöytätennikseen oli kova, ja organisoitumisen jälkeen oli tärkeää saada aikaan ensimmäiset TUL:n omat pöytätenniksen mestaruuskisat, jotka pidettiin helmikuussa 1952. Kisat annettiin Elannon Iskun ja Työväen Maila-Poikien järjestettäväksi, joten ne käytiin Helsingissä. Kiinnostus ensimmäisiä omia mestaruuskisoja kohtaan oli suurta. ilmoittautuneita kertyi 235 pelaajaa 28 seurasta. Miesten kaksinpelin pääluokan voiton vei Niilo Vehkamo Käpylän Kunnosta ja naisten Onerva Lahtinen Elannon Iskusta.⁴ Kilpailutoimintaa yritettiin lisätä. Vuoden 1952 lopussa piirejä pyydettiin järjestämään piirinmestaruuskilpailut itsenäisyyspäivänä. Vuoden 1953 aikana keskusteltiin erityisesti maaseutuseurojen kilpailutoiminnan elvyttämisestä.⁵

Vaikka TUL:n pöytätennis organisoitui virallisesti vasta 1950-luvun alussa, työväen pöytätennistoimintaa oli jo aiemmin. Helsinkiläinen Työväen Maila-Pojat (TMP) on vanhimpia työväen urheiluseuroja, jossa on harrastettu pöytätennistä. Se perustettiin 1932 – alun perin pesäpalloa varten. Vuonna 1934 lajivalikoimaan tuli pöytätennis. TMP liittyi jo 1956 SPTL:oon sen tullessa erotetuksi TUL:sta. Vuodesta 1959 se oli TUK:n seura.⁶ Muutoinkin helsinkiläiset seurat dominoivat työväen pöytätennistä ensimmäiset vuosikymmenet. Esimerkiksi TUL:n luokittelemia 1. luokan pelaajia oli vuonna 1951 vasta kolme, kaikki helsinkiläisistä seuroista: Erkkä Karlsson ja Keijo Santavirta TMP sekä Niilo Vehkamo Käpylän Kunto.⁷ Heistä merkittävimmäksi nousi Vehkamo. Käpylän Kunnon jälkeen hän edusti Tapiolan Otsoa. Vehkamo voitti yksitoista TUL:n mestaruutta laskettaessa mukaan kaksin-, nelin- ja sekanelinpelit. Vuosina 1950–54 TUL:n ykköspelaaja kuului maajoukkuerinkiin.⁸

Pääasiallisesti työväen pöytätennistä pelattiin pääkaupunkiseudulla. Toki aktiivisia seuroja toimi myös muualla Suomessa. TUL:n listauksen mukaan II. luokan pelaajia oli vuonna 1951 yhteensä 28.

³ Uma TULa ptjaoston pk. 14.8.1951; Pekka Niemisen ja Esa Valastin muistiinpanot TUL:n ptjaoston toiminnasta.

⁴ Uma TULa ptjaoston pk. 15.4.1952; Pekka Niemisen ja Esa Valastin muistiinpanot TUL:n ptjaoston toiminnasta.

⁵ Uma TULa ptjaoston pk. 7.10.1952, 11.8.1953.

⁶ Työväen Mailapojat 1932–82, <http://www.mailapojat.fi/projekti/historia.html>, luettu: 16.4.2017.

⁷ Uma TULa ptjaoston pk. 3/1951, liite

⁸ Löfberg 1973, 1332–1333.

Tamperelaisesta Tahmelan Vesasta ja Porin Pallo-Tovereista oli molemmista yksi pelaaja luokiteltuna; Kotkan Kirillä oli viisi.⁹ Neljä vuotta myöhemmin vain seitsemän pelaajaa 30 luokittelusta kuului pääkaupunkiseudun ulkopuolisiin seuroihin. Vuoteen 1955 mennessä liiton mestaruuskilpailuja oli järjestetty yhden kerran muualla kuin Helsingissä.¹⁰

TUL:n ja SPTL:n yli neljä vuosikymmentä jatkunut tanssi alkaa

Suomen Pöytätennisliiton perustamisvuosi 1938 näyttää paperilla hyvälle ajankohdalle yhteistyölle, koska poliittinen ilmapiiri oli suotuisa. Lisäksi saman vuoden alussa SVUL ja TUL olivat aloittaneet neuvottelut. Katalysaattoriksi sovinnonhierontaan tuli vuodeksi 1940 suunnitellut Helsingin olympiakisat.¹¹ Yhteiset tavoitteet ja tunnelma olivat vahvasti positiiviset ja se loi koko urheilukentälle hyvän tunnelman.

TUL haki kontaktia SPTL:oon 1940-luvun lopulla. Virallista pöytätennisjaostoa ei siis vielä ollut olemassa, mutta yhteistyön merkitys nähtiin tärkeänä. TUL oli muutenkin yhteistyön kehittämisessä aktiivisempi osapuoli, koska se tarvitsi enemmän kehitysmahdollisuuksia jäsenilleen ja kosketusta maan parhaimpiin pelaajiin. TUL toivoi tapaamista yhteistyön aloittamiseksi. Tätä ehdotusta käsiteltiin SPTL:n hallituksessa tammikuussa 1949. Rolf Biese ehdotti, että asiaan palattaisiin MM-kisojen jälkeen. Kovaa kiirettä ei pidetty. Viimein maaliskuussa tapaaminen TUL:n edustajien kanssa toteutui. Mitään konkreettisia tuloksia ei vielä saatu aikaan. Vuoden kuluttua kyettiin sentään sopimaan sopimusluonnoksesta.¹²

Erikoista 1940- ja 50-lukujen vaihteen keskusteluissa oli, että yksityiskohdat sovittavista asioista jäivät auki, eikä niitä kumpikaan osapuoli liiemmin omissa kokouksissaan pureskellut. Neuvottelut jäivät yhteistapaamisten varaan, ja molemmilla osapuolilla oli luotto edustajiinsa. Keskusteluja käytiin runsaasti, mutta etenemistahti oli hidas. Lopulta sopimus allekirjoitettiin marraskuussa 1950. Sen valvontaa varten perustettiin Pöytätenniskomitea, johon molemmat valitsivat vuosittain

⁹ Uma TULa ptjaoston pk. 3/1951, liite.

¹⁰ Uma TULa ptjaoston pk. 17.11.1954.

¹¹ Hentilä 1982, 471.

¹² Uma SPTLa hallituksen pk. 24.1.1949, 10.3.1949; tk. 1949 ja 1950.

kolme jäsentä. Johtavana periaatteena pidettiin taloudellisen vastuun ja hyödyn jakamista tasan. Lisäksi siinä määriteltiin, miten kansainvälisiä ja kansallisia kisoja järjestettäessä tulisi hakea lupa Pöytätenniskomitealta. Hakemus tuli lähettää piirin tai liiton kautta. Seuroja opastettiin hakemaan kisoja ajoissa. Sopuisasti TUL:n pöytätennisjaoston varapuheenjohtaja Viljo Suominen nimettiin järjestön edustajaksi SPTL:n hallitukseen. Samalla sovittiin luokittelukomiteasta, johon TUL sai oman miehensä.¹³

SPTL oli avannut ovensa TUL:lle, mutta sen jäsenistöstä kaikki eivät olleet tyytyväisiä tehtyihin ratkaisuihin. Erityishuomiota herätti TUL:n heikko kyky organisoida yhteiskisoja. SPTL:n mielestä oli alun perinkin selvää, että päävastuu niiden järjestämisestä jäisi sille, mutta ensimmäisenä vuonna se oli järjestänyt kaikki kahdeksan yhteiskilpailua, kun taas TUL ei ollut vastannut yksistäkään. Se yllätti SPTL:n. Yhteisten kisojen ajatuksena oli koko Suomen, ja erityisesti pöytätenniksen etu. TUL:ssa seuramäärä oli noussut ja pelaajiaakin väitettiin olevan jo 2 000–3 000, joten yhteistyössä oli onnistuttu. Tilanne parani 1952 vain hieman. TUL otti hoidettavakseen kaksi 18 yhteiskisasta.¹⁴ Näin yhteisten kilpailujen määrä saatiin tuplattua vuodessa. Se kertoi tahdosta toimia yhdessä.

Urheilupoliittisesti SPTL:n ja TUL:n lähentyminen 1950 oli poikkeuksellista, koska aikaisemmin samana vuonna TUL:n ja SVUL:n suhteet olivat ajautuneet umpikujaan. Lähes valtakunnansovittelijoiden asemaan nostetut Eero Rydman ja Erik von Frenckell oli vedetty mukaan ratkomaan liittojen välisiä erimielisyyksiä. Tilanne oli haastava lähinnä TUL:n omien sisäisten ristiriitojen takia, sekä sen vuoksi, ettei SVUL ollut kiinnostunut käymään neuvotteluja valtakunnallisesta urheiluliitosta TUL:n esitysten pohjalta. Oikeastaan vasta 1952 päästiin sopuun, että uutta tapaa lähdeittäisiin etsimään Ruotsin mallin pohjalta.¹⁵ Vaikka yleisessä urheilupolitiikassa elettiin jääkautta, SPTL:n ja TUL:n välinen liitto-ottelu järjestettiin Helsingissä helmikuussa 1951. Lisäksi elokuussa 1951, useiden tapaamisten jälkeen, päästiin yhteisymmärrykseen yhteistyön tasosta.¹⁶

¹³ Uma TULa ptjaoston pk, yhteistoimintasopimus 2.11.1950; SPTLa kirjeistö 1939–52; pk. 1/1950.

¹⁴ Uma SPTLa, tk. 1951 ja 1952.

¹⁵ Hentilä 1984, 209, 296.

¹⁶ Uma SPTLa, hallituksen pk. 2/1950; tk. 1951.

Toiminta jatkui kisojen osalta hyvin, kunnes TUL ehdotti erikoisliitoille yhteistoimintaneuvotteluja vuonna 1954. Yhteisiä sääntöjä hiottiin, mutta SPTL päättyi pitkän väännön jälkeen irtisanomaan sopimuksen syyskuun alusta 1956 alkaen. Varsinaista yksittäistä syytä on vaikea nostaa esille, mutta SPTL:n hallitus oli pitänyt kiinni vaatimuksestaan, että TUL:n seurojen tulisi liittyä siihen. Kun näin ei käynyt, sopimus irtisanottiin.¹⁷

Sopimuksettomana TUL:n kisatoiminta vuosina 1956–63

Sopimuksen katkeaminen oli TUL:lle katkera paikka, koska sen urheilijat jäivät ilman kontaktia maan parhaimpiin pelaajiin. TUL:lle tuli kiire aktivoida omaa kilpailutoimintaa. Piireille lähetettiin tiedustelu pöytätennistoiminnan laajuudesta. Mahdollisuudet jatkaa uudessa tilanteessa nähtiin sittemmin hyviksi. Yhteistoimintasopimuksen katkeaminen tiesi kuitenkin sitä, että joitakin merkittäviä pelaajasiirtoja tapahtui Työväen Maila-Pojista, Elannon Iskusta ja Käpylän Kunnosta. Se heikensi TUL:n pelaajatasoa. Lopputulos oli TUL:n kannalta kokonaisuudessaan hyvin ikävä. TUL:n pöytätennisjaosto kehotti seuroja ja piirejä järjestämään vielä kuluvan vuoden 1956 aikana ainakin piirin mestaruuskisat, seurojen välisiä harjoitussarjoja sekä piirikunnallisia ja kansallisia turnauksia. Kilpailutoimintaan panostettiin myös varsinaisen kauden ulkopuolella. Vuoden 1957 kesällä Käpylän Kunto järjesti kansalliset ulkoilmapelit Vantaan Pikkukoskella. TUL:n pelaajien lisäksi paikalle toivottiin mukaan ”villejä” eli seurojen ulkopuolelle jääneitä pelaajia. Nuorison joukkoon pöytätennis soljahti hyvin, kun TUL:n nuorisovaliokunta järjesti 1958 nuorten kisat Hämeenlinnassa. Pöytätennis oli mukana myös vuoden 1959 TUL:n viidensissä liittojuhlissa, mikä oli lajille merkittävää. Jaostoa johti vuosina 1955–60 Käpylän Kunnan Jaakko Salminen.¹⁸

Sopimuksettomuudesta **kärsivät** erityisesti aikakauden TUL:n ykköspelaajat kuten Suomen maajoukkueeseen yltäneet Tuula Jaskari, Eero Antikainen ja Esa Valasti. Heistä Esa Valasti edusti Toukolan Terästä, Suomenlinnan Sisua, Korson Vetoa, Työväen Maila-Poikia ja Tapiolan Otsoa, joista viimeksi mainittu otti pronssia 1966 ja hopeaa 1967 miesten mestaruussarjassa. Valasti otti TUL:n kaksinpelimestaruuden vuosina 1960–67 ja 1972–73. Lisäksi hän oli viidesti ykkönen

¹⁷ Uma TULa ptjaoston pk. 3.11.1954; SPTLa tk. 1956.

¹⁸ Uma TULa ptjaoston pk. 17.9.1956, 30.10.1956, 21.2.1957, 3.5.1957, 6.3.1958, TUL:n liittojuhlien kilpailutmk:n pk. 6.4.1959; Pekka Niemisen ja Esa Valastin muistiinpanot TUL:n ptjaoston toiminnasta.

nelinpelissä ja yhdeksän kertaa sekanelinpelissä. Esa Valasti tuli todellisesta urheilijaperheestä. Hänen äitinsä Gunhild oli ottanut TUL:n naisten mestaruuden vuosina 1957–58 ja 1960. Isä Reino oli TUL:n johtomiehiä pöytätenniksessä ja pyöräilyssä. **Pöytätennisjaostoa Toukolan** Teräksen mies johti vuosina 1960–64. **Esan sisar** Eija puolestaan dominoi tyttöjen sarjaa 1960-luvun alussa. Esan vaimo Pirjo, lentopalloilija, oli TUL:n paras naisurheilija 1972. Heidän pojastaan Pasista tuli TUL:n ja pitkään koko Suomen paras pöytätennispelaaja. Tytär Milla voitti muun muassa junioreiden Pohjoismaiden mestaruuden. Pöytätennissuku jatkuu neljännessä polvessa. Pasin poika Veeti on edustanut Suomea juniorimaajoukkueissa.¹⁹

Yhteistoiminta alkaa uudelleen

TUL:n kisatoiminta piristyi, mutta välirikko TUL:n ja SPTL:n välillä jatkui aina vuoteen 1962, jolloin TUL pyysi neuvotteluja sen liittymisestä liittona SPTL:oon. Sopimusluonnos jäi vielä pöydälle eikä edistystä tapahtunut, kunnes seuraavana vuonna rysähti. SPTL haki SVUL:n jäsenyyttä 1963 ja samana huhtikuuisena päivänä TUL liittyi SPTL:oon.²⁰ Tilanteesta pitää erottaa kaksi eri tekijää; ensinnäkin se, että TUL liittyi liittona erikoislajiliittoon, joka puolestaan liittyi SVUL:oon. Toiseksi SPTL:n ja TUL:n välit olivat muuttuneet ja syventyneet yhteistyösopimuksesta jäsensopimukseksi.

Yhteistoiminnasta tehtiin yksityiskohtainen sopimus. Merkittävimmissä kohdassa todettiin: *”TUL:n jäsenillä oli oikeus osallistua kaikkiin SPTL:n hyväksymiin avoimiin, kansallisiin ja kansainvälisiin kilpailuihin sekä tulla valituksi Suomen edustusjoukkueisiin samojen perusteiden mukaan kuin SPTL:n jäsen eurojen edustajat.”* Samoin säädettiin, että TUL:n tuli noudattaa järjestämissään kilpailuissaan SPTL:n sääntöjä. Kilpailumaksut olivat samat järjestöille, mutta koulutus- ja valmennustoiminnasta vastasivat molemmat erikseen. Toisaalta itsenäisyys jäi kummallekin järjestölle, koska ”kumpikaan sopimuspuoli ei puutu toisen sisäisiin asioihin”.²¹ Sovinto oli siis ristiriitainen sekoitus yhteistyötä, mutta samalla jyrkästi erillisinä yksikköinä pitäytymistä. Vaikka yhteistoimintaan oli päästy, on helppo nähdä, että järjestöjen välille jäi

¹⁹ Löfberg 1973, 1332; Esa Valastin ja Esko Heikkisen tiedonannot.

²⁰ Uma SPTLa, tk. 1962 ja 1963.

²¹ UMa TUL, Pöytätennisjaoston pöytäkirjat 1961-1969, Sopimus Suomen Työväen Urheiluliito r.y:n liittymisestä Suomen Pöytätennisliitto r.y:n jäseneksi, 10.4.1963.

kytemään ristiriitojen siemen. Tänä aikana, 1964–71, TUL:n pöytätennisjaostoa johti Koiton Riennon Taisto Pääkkö.

Kainalojuttu, Ossi Viita

Pöytätennis TUK:n kärkilajeja

Työväen Urheiluseurojen Keskusliitossa (TUK) pöytätennis nousi nopeasti 1960-luvun alkuvuosina naisvoimistelun, yleisurheilun, uinnin, painin ja painonnoston ohella merkittäväksi lajiksi, kun kriteeriksi nostetaan lajien kansallinen menestys. TUK oli perustettu 1959. Siihen liittyi lähinnä Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen oikeistosiipeä lähellä olevia, aiemmin TUL:oon kuuluneita seuroja. Ne halusivat korostaa kilpa- ja kuntourheilua urheilupolitiikan jäädessä taka-alalle.²²

TUK järjesti myös pöytätenniksessä omat mestaruuskisansa, joihin sai osallistua vain liittoon kuuluvien seurojen pelaajat. Osallistujamäärät osoittavat lajin leviämistä TUK:n seuroissa.

Esimerkiksi 1969 TUK:n mestaruutta tavoitteli 58 pelaajaa. Seuraavana vuonna Hyvinkäällä osallistujia kertyi 68. Ennätykselliset luvut kirjattiin 1974 Helsingin Ruskeasuon kisoissa, kun pelaajia oli ilmoittautunut lähes 120. Tapio Penttilän valtakauden jälkeen kisoja hallitsi Turun Tovereiden (TuTo) Hannu Kajander, joka oli ykkönen vuosina 1968, 1970–74. Kajanderin putki katkesi Turussa 1975 Rovaniemen PT-60:n Pekka Korhosen voittaessa. Vuosien 1976–78 mestari oli vielä juniori-ikäinen, Hyvinkään Urheilu-Tovereita (HUT) edustava Matti Nyysönen.

Naisissa TUK:n mestaruudet vei vuosi toisensa perään Työväen Maila-Poikien (TMP:n) Sylvi Munkberg. Hänen valtakautensa päättyi vuonna 1971 U-P:n Elli Branderin ottaessa ykköstitilan. Munkberg palasi voittajaksi 1972 ja uudelleen vielä 1974–75. Välissä mestariksi nousi seuratoveri Aini Eskolin. Vuodesta 1976 TUK:n naispöytätennistä hallitsi Tiina Siivo Tervakosken Pyrkivästä (TerPy).²³

²² Uma TUK:n arkisto, ks. esim. tk. 1962–63; Hentilä 1987, 20.

²³ Uma TUK:n arkisto, tk. 1967–78; ptjaoston pk. 29.1.1972, 2.2.1974.

Omissa mestaruuskisoissa menestyneiden pelaajien lisäksi TUK:n seuroja edustivat pöytätenniksen kansalliseen kärkeen kuuluen TMP:n Kalevi Lehtonen, Jussi ja Matti Lappalainen sekä Tapio Mäntynen. TuTo:n Penttilän lisäksi seurasta eturivissä näkyivät Seppo Aaltio ja Pentti Kunnas 1960-luvun puolivälissä. HUT:n Nyysösen seuratovereista on syytä mainita Kimmo Jokinen. TerPy:stä menestyi Siivon ohella toinenkin naispelaaja, Tarja Tolonen. Miesten mestaruussarjassa TUK:n seuroista pelasivat TMP ja TuTo, joista TuTo voitti 1966 toista kertaa pelatun miesten mestaruussarjan ja samana vuonna myös cup-joukkuemestaruuden.²⁴

TUK:n pöytätennisjaostossa vastuuta puheenjohtajana kantoivat vuorollaan Viljo Suominen, Juhani Kujanpää, Juhani M. Suvanto, Tapio Penttilä ja viimeisenä Olavi Pakkala. Yleensä puheenjohtaja saatiin Pöytätennisliiton johtokuntaan. Suvannon yllättäen erottua 1977 paikan otti TUK:n jaoston ulkopuolelta Turun Tovereiden Jorma Keva. Pitkäaikaisia TUK:n pöytätennisjaoston jäseniä olivat Kalle Heiskanen, pelaajanakin kunnostautunut Hannu Kajander, Aarre Orrainen ja Juhani Sillanmäki. Ainoa nainen jaostossa oli huippupelaaja Sylvi Munkberg.²⁵

TUK:n taival päättyi 1970-luvun lopulla. Oli aika eheytyä. Muutosta käsiteltiin myös Pöytätennisliitossa toteamalla, että siihen kuului kymmenen TUK:n seuraa.²⁶ Merkittävistä seuroista PT-60 ja TMP jatkoivat Pöytätennisliiton alaisuudessa. Työväen Urheiluliittoon palasivat takaisin TuTo, TerPy, HUT, Imatran Voima ja PTS-60. Lakkautetun TUK:n seurojen panosta suomalaisessa pöytätenniksessä ovat arvioineet Pekka Nieminen ja Esa Valasti vuoden 1979 ranginlistojen perusteella. TUK:n osuus koko maan toiminnasta oli 10–15 prosenttia. TUL:n osuus nousi eheytysohjelman jälkeen noin kolmannekseen koko maan pöytätennistoiminnasta.²⁷

Toiminnan hioutumista ja ay-pingistä

Vuonna 1963 solmitun uuden yhteistoimintasopimuksen jälkeenkin TUL:n oma kilpailutoiminta jatkui aktiivisena. Pelaajien kehitys oli tärkeää. Pöytätennisjaoston apuna toimivat tiedotus-,

²⁴ Pekka Niemisen ja Esa Valastin tiedonannot.

²⁵ Uma TUK:n arkisto, tk. 1964–79; ptjaoston pk. 10.9.1976.

²⁶ UMa SPTLa, hallituksen pk. 7.10.1978.

²⁷ Pekka Niemisen ja Esa Valastin tiedonannot.

kilpailu-, koulutus- ja valmennusvaliokunnat sekä Victor Barna Cup –toimikunta. Taisto Pääkön jälkeen jaoston toimintaa veti vuosina 1971–87 Jorma Kataja.²⁸

TUL:n pöytätennistoiminnassa huolehdittiin myös lajin kuntoliikunnasta. Tamperelainen PT 75 käynnisti paikalliselle ay-väelle tarkoitetun sarjatoiminnan syksyllä 1976. Mukaan tuli heti kymmeniä joukkueita. Keväällä 1980 seura järjesti valtakunnallisen ay-turnauksen, jossa oli mukana yli sata pelaajaa. Sen jälkeen vuosittaisia valtakunnallisia turnauksia on järjestetty Helsingissä, Lappeenrannassa, Seinäjoella, Tampereella ja Turussa. Pelaajamäärältään suurimmassa turnauksessa vuona 1986 Tampereella oli 222 osallistujaa. Eritasoisten harrastajien tavoittamiseksi sarjoja on järjestetty myös työttömille, ay-jäsenten lapsille ja perheille. Valtakunnallinen 40:s turnaus pelattiin Tampereella toukokuussa 2018.²⁹

TUL:n kilpapöytätennis saavutti menestystä erityisesti 1980-luvulta alkaen lähinnä kolmen pelaajan Pasi Valastin, Sari Suomalaisen ja Johanna Kaimion ansiosta, kun ajanjaksoa tarkastellaan vuoden 1994 Pöytätennisliittoon yhdistymiseen saakka.

Esa Valastin jälkeen TUL:n pöytätennistä hallitsivat hänen seuratoverinsa Tapiolan Otsosta. TUL:n mestaruuden ottivat Jouni Pukkila vuosina 1974, 1976, 1978 ja 1981, Håkan Nyberg 1975 ja Kari Kuusiniemi 1977. Lisäksi Kuusiniemi otti TUL:n mestaruuden PT-Karhujen riveissä 1979 ja Tikkurilan Lohia edustaen 1985. Pasi Valasti alkoi dominoida TUL:n pöytätennistä 1980-luvun puolivälistä alkaen voittaen mestaruudet vuosina 1986, 1987, 1989, 1990, 1992 ja 1993.

Naisista ykkössijoja saavutti Koiton Riennon Tuula Jaskari voittaen TUL:n mestaruuden 1974 ja 1975. Ulla Bäckman Kotirannan Kunnosta alkoi jo juniori-ikäisenä napsia TUL:n mestaruuksia. Niitä kertyi vuosina 1977–82 ja vielä 1984. Aikakauden suvereeni naispelaaja oli kuitenkin Turun Tovereiden Sari Suomalainen mestaruusputkellaan vuosina 1985–1993.

Kansallisella tasolla miesten SM-sarjassa Tapiolan Otso ylsi 1974 SM-hopealle joukkueella Jouni Pukkila, Esa Valasti, Tapio Simonen ja Markku Niemi. Seuraavan vuonna Otso voitti cup-muotoisen joukkuemestaruuden Pukkilan, Nybergin, Kari Kuusiniemen ja Jari Vuorisen voimin. 1980-luvun

²⁸ Esa Valastin tiedonanto; Pekka Niemisen ja Esa Valastin muistiinpanot TUL:n ptjaoston toiminnasta.

²⁹ Jukka Niemisen tiedonanto.

puolivälissä tasokkaimmat joukkueet miehissä olivat Lahden Kalevalla ja Tikkurilan Lohilla, jotka nousivat mestaruussarjaan kaudella 1985–86. Naisissa SM-sarjaa pelasivat Tervakosken Pyrkivä ja Turun Pyrkivä sekä seuraavina kausina myös Imatran Voima ja Turun Toverit. Kaudella 1987–88 miehissä Tikkurilan Lohet ylsi SM-hopealle miehissä ja pronssille naisissa. TUL:n pöytätenniksen laajuudesta saa käsityksen vuoden 1988 luvuista. Lajia harrastettiin noin 200 seurassa, joista lajikirjeenvaihtaja oli 79:ssä. Lisenssin lunastaneita pelaajia laskettiin olevan 400 ja harrastajien määräksi arvioitiin noin 3 000.

TUL:n naispelaajat hallitsivat suvereenisti SM-sarjaa kaudella 1989–90 ottamalla joukkueissaan kolmoisvoiton järjestyksessä: Turun Toverit, Tikkurilan Lohet ja Turun Pyrkivä. Miehissä HUT palasi SM-sarjaan, jonne nousi myös PT 75 Tampereelta. TUL:n naiset ottivat kolmoisvoiton SM-sarjassa myös kausilla 1990–91 ja 1991–92. Järjestys oli molemmilla kerroilla Turun Toverit, Puistolan Pyry ja Toukolan Teräs. Tamperelainen PT 75 vei miesten mestaruussarjan kultamitalit kaudella 1991–92. TUL:n pelaajat ottivat vuoden 1992 aikana noin kolmasosan kaikista jaettavista SM-mitaleista.

TUL:n pelaajat pääsivät aikaisempaa enemmän maajoukkueisiin. Suomen edustajina arvokisoissa olivat Jouni Pukkila EM-kisoissa 1974, Kari Kuusiniemi MM-kisoissa 1977, Ulla Bäckman EM-kisoissa 1978, Sari Suomalainen MM-kisoissa 1985 ja EM-kisoissa 1986. Olympiakarsintoihin 1987 osallistuivat Johanna Kaimio, Suomalainen ja Pasi Valasti. Valmentajana toimi Pekka Nieminen. EM-kisoissa 1988 sinivalkoisia värejä edustivat Suomalainen ja Valasti. MM-kisoihin 1989 matkasi tehokolmikko Kaimio, Suomalainen ja Valasti. Heistä Valasti teki TUL:n pöytätennishistoriaa nousemalla ensimmäisenä maailman rankinglistalle, sijalle 163. Menestystä tuli seuraavan vuoden EM-kisoissa, kun Sari Suomalainen eteni kaksinpelissä 32 parhaan joukkoon kovimpana päänahkana Romanian Maria Lunescu, maailmanlistan 64:s. Pasi Valasti oli puolestaan EM-joukkuekilpailussa Suomen ykkönen. MM-kisoihin Japaniin matkasivat 1991 Kaimio ja Valasti. Barcelonan vuoden 1992 kovatasoisissa olympiakarsinoissa ilman kisapaikkaa jäivät Johanna Kaimio ja Sari Suomalainen. Paras yksittäinen kansainvälinen suoritus kirjattiin jälleen Pasi Valastin nimiin. Hän voitti Eurooppa-liigan ottelussa hallitsevan sekanelinpelin Euroopan mestarin Kreikan Kalinikos Kreangan. EM-kisoihin 1992 ja MM-kisoihin 1993 osallistuivat Kaimio, Suomalainen ja Valasti.³⁰

³⁰ Uma TULa tk. 1974–93.

1990-luvun uudet kuviot

Noin kolmekymmentä vuotta hurautti TUL:n ja SPTL:n sopimuksen ollessa voimassa. Pientä vääntöä mahtui näillekin vuosikymmenille. TUL ja SPTL kiistelivät erityisesti kisakustannuksista. Urheilun yleisten yhdentymistavoitteiden tavoin SPTL halusi päättää noin 40 vuotta kestäneen väännön ja organisoida lajin yhden katon alle. Vuoden 1991 alussa oli jälleen kerran esillä TUL-neuvottelut. Kimmo Hovi, Esko Heikkinen ja Erik Bifeldt kartoittivat ongelmakohtia. Lopulta jäätiin odottamaan laajempaa, keskusliittojen välistä ratkaisua.³¹

TUL:ssa ihmeteltiin vuoden 1991 lopulla, miten valtakunnallisessa sanomalehdistössä kirjoiteltiin SPTL:n irtisanovan yhteistyösopimuksen sen pöytätennisjaoston kanssa. Virallista tietoa jaosto ei saanut, mutta siihen valmistauduttiin. SPTL irtisanoi yhteistyösopimuksen tammikuussa 1992, minkä jälkeen sopimus oli voimassa vielä kuusi kuukautta. SPTL oli samassa yhteydessä toivonut keskusteluiden aloittamista.³²

Vuoden 1993 alussa Esko Heikkinen selvitti pysähtynyttä tilannetta. Neuvottelut kestivät jälleen tovin. Keväällä 1993 ne piti laittaa jäihin, koska SVUL:ssa oli menossa taloussotku. Syksyn aikana osapuolet esittelivät omia ehdotuksiaan. Vihdoin joulukuussa 1993 allekirjoitettiin sopimus.³³ TUL:n pöytätennisjaosto käsitteli sovintoa varsin runsassanaisesti kokouksissaan. Pettymyksen äänensävyjä näkyi rivien välistä, mutta matka lopulliseen tulokseen kävi oikeastaan varsin nopeasti ja kivuttomasti, kun tarkastelee SPTL:n ja TUL:n yhteistä historiaa kokonaisuutena. Sopimus SPTL:n ja TUL:n välillä tarkoitti, että TUL:n kansalliseen ja kansainväliseen kilpailutoimintaan osallistuvat seurat liittyisivät SPTL:n jäseniksi heti sen jälkeen, kun SPTL irtisanoisi jäsenyytensä SVUL:sta kauden 1994–95 alussa. Näin pöytätenniksen lajitoiminta keskitettiin yhden liiton alle. TUL:sta liittyi Pöytätennisliittoon 35 seuraa. Sopimukseen kirjattiin asioita varsin yksityiskohtaisesti, kuten

³¹ Uma SPTLa hallituksen pk. 5.1.1991; TULa ptjaoston pk:n 15.10.1991 liite.

³² UMa TUL, ptjaoston pk. 17.1.1992.

³³ Uma SPTLa hallituksen pk. 5.1.1991, 23.1.1993, 13.4.1993, 4/1993, 5/1993, 25.1.1994.

se, että TUL:n lajipäällikkö Anne Lampén siirtyy SPTL:n palvelukseen vanhoilla työsopimusehdoilla. Käytiinpä neuvotteluja siitäkin, mitä Lampénin tietokoneen siirtäminen SPTL:oon maksaisi.³⁴

Joka tapauksessa 1990-luvun neuvotteluista voidaan todeta, että pöytätennis oli ensimmäisiä lajeja, joissa päästiin sopuun. 1990-luvulla alkanutta uutta aikakautta on kuvattu rakentavaksi. Alkuvaiheen konkreettisenä esimerkkinä oli uusista SPTL:n säännöistä sopiminen. Lisäksi TUL:n vahvasta ja pitkäaikaisesta vaikuttajasta, sen jaoston **puheenjohtajasta** 1987–2016, Pekka Niemisestä tuli SPTL:n ensimmäinen varapuheenjohtaja.³⁵ Vuosi 1994 oli muutenkin merkittävä SPTL:lle, TUL:lle ja sitä kautta suomalaiselle pöytätennikselle. SPTL erosi SVUL:n jäsenyydestä ja liittyi Suomen Urheilu ja Liikunta järjestöön (SUL).³⁶

³⁴ Uma SPTLa hallituksen pk:n 5.1.1994 liite: Sopimus SPTL-TUL, allekirjoitettu 31.12.1993, pk. 16.5.1994, 14.9.1994.

³⁵ Esko Heikkisen tiedonanto

³⁶ Uma SPTLa, hallituksen pk. 25.1.1994.